

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ Μ.Ε.

ΠΑΝΑΠΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΛΙΓΑΣ

**ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΓΝΩΣΤΟ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ 2013**

A.

Επειδή βλέπουμε ότι κάθε πόλη είναι ένα είδος κοινότητας και ότι κάθε κοινότητα έχει συσταθεί για την επίτευξη κάθε αγαθού, (ό,τι κάνουν πράγματι οι άνθρωποι, το κάνουν για να πετύχουν κάτι που το θεωρούν καλό), εύκολα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι όλες επιδιώκουν κάποιο αγαθό, και, φυσικά, αυτή που είναι ανώτερη από όλες και κλείνει μέσα της άλλες, επιδιώκει το ανώτερο από όλα τα αγαθά. Αυτή λοιπόν είναι η λεγόμενη πόλη, η κοινωνία η πολιτική.

Επειδή όμως η πόλη ανήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, μοιάζει δηλαδή με όλα εκείνα τα πράγματα που το καθένα τους είναι ένα όλον αποτελούμενο όμως από πολλά μέρη, είναι φανερό ότι πριν από οτιδήποτε άλλο πρέπει να ψάξουμε να βρούμε τι είναι ο πολίτης, αφού η πόλη δεν είναι παρά ένα πλήθος πολιτών. Επομένως πρέπει να εξετάσουμε ποιον πρέπει να ονομάζουμε πολίτη και ποιος είναι ο πολίτης. Γιατί για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης διατυπώνονται πολλές φορές διαφορετικές μεταξύ τους γνώμες · δεν υπάρχει δηλαδή ομοφωνία για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης · γιατί αυτός που είναι πολίτης σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, συχνά δεν είναι πολίτης σε ένα ολιγαρχικό πολίτευμα.

B1. Ο Αριστοτέλης αντλεί παραδείγματα από την πραγματικότητα («ορωμεν») και έτσι τα επιχειρήματά του στηρίζονται στην παρατήρηση της αντικειμενικής πραγματικότητας, γεγονός που αποδεικνύει τον εμπειρισμό του φιλοσόφου. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα των «

Πολιτικών» ο φιλόσοφος σκέπτεται παραγωγικά με αφετηρία το γενικό – στοιχείο το οποίο μαρτυρείται από τη χρήση και επανάληψη του επιθέτου «πας». Ο ορισμός της πόλης που δίνει ο Αριστοτέλης αρχίζει από την έννοια του γένους (κοινωνία) και προχωρεί στην ειδοποιό διαφορά της από τις άλλες κοινωνίες, το στόχο της, ο οποίος είναι το κυριότερο από όλα τα αγαθά. Ο συλλογισμός του Αριστοτέλη θα μπορούσε να διατυπωθεί ως εξής:

- κάθε πόλη βλέπουμε ότι είναι κοινωνία («Επειδή πασαν πόλιν ορωμεν κοινωνίαν τινα ουσαν»)
- κάθε κοινωνία έχει συγκροτηθεί χάριν κάποιου αγαθού («πασαν κοινωνίαν αγαθου τινός ένεκεν συνεστηκυιαν»)

συμπέρασμα: Άρα, αφού όλες οι κοινωνίες αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό, είναι λογικό η κυριότατη από όλες τις κοινωνίες να αποβλέπει στο κυριότατο από όλα τα αγαθά.

Η εξήγηση που δίνει ο Αριστοτέλης για τη σύσταση της πόλης εντάσσεται μέσα στα πλαίσια της τελολογικής σκέψης του («αγαθου τινος ενεκεν συνεστηκυιαν», «του γαρ είναι δοκουντος αγαθου χάριν πάντα πράττουσιν πάντες»). Σύμφωνα με αυτήν την αντίληψη, ο χαρακτήρας κάθε πράγματος πρέπει να αναζητηθεί στο σκοπό ύπαρξής του. Βασική άλλωστε θέση του φιλοσόφου είναι ότι η φύσις ουδέν ποιει μάτην.

Με τη φράση «του κυριωτάτου πάντων» ο Αριστοτέλης εννοεί την ευδαιμονία που είναι το υπέρτατο αγαθό που επιδιώκουν με τις πράξεις τους οι άνθρωποι. Η έννοια της ευδαιμονίας σχολιάζεται διεξοδικά στα Ηθικά Νικομάχεια, όπου και ορίζεται ως υπέρτατο αγαθό στον ηθικό βίο του ανθρώπου. Ωστόσο, η ευδαιμονία είναι και ο προορισμός της πόλης, στοιχείο που ταυτίζει το υπέρτατο για το άτομο αγαθό με το υπέρτατο για την πόλη αγαθό (ηθική φιλοσοφία μέρος της πολιτικής).

και σχόλια του σχολικού βιβλίου σελίδα. 182-183

B2. Σε προηγούμενες ενότητες ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί τη γενετική μέθοδο προκειμένου να ορίσει το περιεχόμενο της πόλης. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα («επεί δ' η πόλις...ως απλως ειπειν») κάνει χρήση της αναλυτικής μεθόδου για να εξετάσει ένα ένα τα επιμέρους στοιχεία που αποτελούν την πόλη. Για να γίνει, λοιπόν, αντιληπτή η έννοια της πόλης επιδιώκει να προσδιορίσει την έννοια του πολίτη καθώς η πόλη είναι ένα πλήθος πολιτών («η γάρ πόλις πολιτων τι πληθός εστιν»). Κατά συνέπεια, η μετάβαση από την πόλη στον πολίτη, η οποία ακολουθεί αναλυτική συλλογιστική πορεία, εξηγείται από τη φύση της πόλης ως όλου, μέρος του οποίου είναι ο πολίτης (αθροιστική θεωρία).

Η φύση, όμως, του πολίτη είναι ένα θέμα που προκαλεί πολλές συζητήσεις. Για τον ορισμό της έννοιας του πολίτη δεν υπάρχει ομοφωνία. Απόδειξη αποτελεί το γεγονός ότι το άτομο που σύμφωνα με τα κριτήρια του δημοκρατικού πολιτεύματος ονομάζεται πολίτης δεν είναι πολίτης σε ένα ολιγαρχικό πολίτευμα όπου ισχύουν άλλα κριτήρια. Ο Αριστοτέλης πρεσβεύει την άποψη ότι η έννοια του πολίτη είναι διαφορετική σε κάθε πολίτευμα. Στη δημοκρατία ο πολίτης είναι το κεντρικό πρόσωπο και το απαραίτητο για την πολιτική ζωή, έχει πολιτικά δικαιώματα και συμμετέχει στα κοινά. Αντίθετα, στα άλλα πολιτεύματα ενδέχεται να είναι αναγκαίο πρόσωπο, δεν είναι όμως κατ' ανάγκην. Επομένως, ο ρόλος του πολίτη προσδιορίζεται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε πολίτευμα.

Στη συνέχεια, ο Αριστοτέλης αποφασίζει να δώσει έναν ολοκληρωμένο ορισμό του πολίτη. Αρχικά, επιλέγει να αναφέρει τα κριτήρια που δε στηρίζουν την έννοια του πολίτη όπως είναι ο τόπος κατοικίας και η εμφάνιση στο δικαστήριο είτε ως ενάγων είτε ως εναγόμενος. Πολίτης λοιπόν είναι: α) αυτός που μπορεί να δικάζει ως μέλος δικαστηρίου και β) αυτός που μπορεί να συμμετέχει στη διοίκηση του κράτους και στα όργανα από τα οποία λαμβάνονται οι πολιτικές αποφάσεις. Δηλαδή, πολίτης είναι αυτός ο οποίος συμμετέχει άμεσα και ουσιαστικά στις διαδικασίες που επηρεάζουν την υπόστασή του, ως ατόμου και κοινωνικού όντος. Μέσα, λοιπόν, από τον ορισμό αυτό προκύπτει ότι η πόλη αποτελείται από ένα πλήθος τέτοιων πολιτών, το

οποίο είναι ικανό να εξασφαλίζει την αυτάρκεια (και συνοπτική αναφορά στις έννοιες «ικανόν» και «αυτάρκειαν» και αξιοποίηση σχόλιο σχολικού βιβλίου, σελ. 185)

B3. Ο Αριστοτέλης αποδεικνύει ότι η πόλη είναι κοινωνική οντότητα τέλεια και δεν υπάρχει εκ φύσεως. Μέσα στη λέξη «τέλεια» ο αρχαίος Έλληνας άκουγε καθαρά τη λέξη τέλος, μια λέξη που δήλωνε τον σκοπό για τον οποίο είναι πλασμένο το καθετί, τον προορισμό του. Είναι φανερό ότι με αυτήν τη σημασία η λέξη δεν δήλωνε ό,τι η δική μας λέξη τέλος · ίσα ίσα δήλωνε τη στιγμή της τελείωσης, της ακμής, της ολοκλήρωσης. Στη συγκεκριμένη λοιπόν περίπτωση του κειμένου μας το επίθετο τέλεια λέγεται σε σχέση με την ολοκλήρωση του εξελικτικού κύκλου που παρακολουθούμε (οικία- κώμη – πόλις)· με το νόημα αυτό η στιγμή της ολοκλήρωσης δηλώνει και το τέλος της εξέλιξης (η οποία όμως δεν οδηγεί σε μια τελική φθορά, αλλά σε μια τελική ολοκλήρωση).

Λαμβάνοντας, λοιπόν, υπόψη ότι ο σκοπός ενός πράγματος εμπεριέχει «δυνάμει» την τελείωση και την τελειότητά του, μαρτυρείται ότι δικαιολογημένα η πόλη αποτελεί την ολοκληρωμένη μορφή της οικίας και της κώμης.

Από την άλλη, η πόλη υπάρχει «εκ φύσεως». Κατ' αρχάς, με τον όρο «εκ φύσεως» εννοούμε ό, τι προέρχεται από φυσική αναγκαιότητα. Η πόλη, λοιπόν, ήρθε στην ύπαρξη εκ φύσεως, στοιχείο που αποδεικνύεται από τον ακόλουθο συλλογισμό:

- Οι πρώτες κοινωνικές οντότητες είναι φυσικές υπάρξεις.
- Η πόλη προέρχεται από τις πρώτες κοινωνικές οντότητες.

Συμπέρασμα: Άρα, η πόλη είναι φυσική ύπαρξη.

Παράλληλα, υποστηρίζει ότι η φύση είναι η ολοκλήρωση κάθε πράγματος και ότι η πόλη είναι το τέλος – ολοκλήρωση των πρώτων κοινωνιών. Επομένως, εύλογα καταλήγουμε ότι η πόλη υπάρχει εκ φύσεως.

B4. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις αντιστοιχεί μάλλον στη δική μας έννοια «κράτος». Αυτή η πόλις – κράτος είναι στα Πολιτικά μια κοινότητα που την αποτελούν κυβερνώντες και κυβερνώμενοι, άρχοντες και αρχόμενοι. Είναι ένα όλον που το αποτελούν, όπως θα δούμε, μέρη· τα μέρη αυτά δεν χάνουν μέσα στο όλον τη δική τους φυσιογνωμία. Ως όλον λοιπόν η πόλις – κράτος αποτελείται από ανόμοια μεταξύ τους στοιχεία· μερικά από αυτά ασκούν εξουσία, τα άλλα υπακούουν. Ως όλον η πόλις έχει για στόχο της την ευδαιμονία κι αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της αυτάρκειας, της απόλυτης μακάρι ανεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλιν.

B5.

∅ ενόραση	: ὀρῶμεν
∅ σύσταση	: συνεστηκυῖαν / συνεστώτων
∅ κατάσχεση μετέχειν	: περιέχουσα / μετέχοντες / ὑπέχειν / μετέχειν
∅ σύγκλητος	: καλουμένη / καλεῖν
∅ κειμήλιο	: συγκειμένων
∅ σκόπιμος	: σκεπτέον
∅ άρχοντας	: άρχῆς / ὑπάρχειν
∅ άφαντος	: φανερόν
∅ ρητό	: λέγομεν / εἰπεῖν
∅ άφιξη	: ἱκανόν

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΓΝΩΣΤΟ

Μετάφραση

Δεν αναφέρεται , λοιπόν , από κάποιους μετοίκους και υπηρέτες τίποτα , αφενός , σχετικά με τις Ερμές αλλά κάποιος προγενέστερος ακρωτηριασμός άλλων αγαλμάτων ο οποίος έγινε από νεώτερους με παιχνίδια / κατόπιν αστεϊσμού και οиноποσίας και συγχρόνως ότι τάχα στα σπίτια γίνονται μυστήρια προς χλευασμό · γι ' αυτά και τον Αλκιβιάδη κατηγορούσαν. Κι αυτά θεωρώντας /επειδή υιοθέτησαν αυτοί οι οποίοι οργίζονται πάρα πολύ με τον Αλκιβιάδη επειδή ήταν εμπόδιο γι' αυτούς να μην έχουν σταθερή την αρχηγία της δημοκρατικής παράταξης και επειδή νόμισαν ότι, αν αυτόν απομακρύνουν/εξορίσουν, θα είναι οι πρώτοι, μεγαλοποιούσαν και φώναζαν ότι και τα μυστήρια και ο ακρωτηριασμός των Ερμών με σκοπό την κατάλυση της δημοκρατίας έγιναν και ότι τίποτα από αυτά δεν έγινε χωρίς εκείνον, επικαλούμενοι ως απόδειξη την υπόλοιπη όχι δημοκρατική παράνομη συμπεριφορά του ως προς τις ασχολίες.

Γ2.

-τινων: τινά

-ὕβρει: ὕβριν

-ὄντι: οὔσι

-μάλιστα: μάλα

-ἐπητιῶντο: ἐπαιτιῶ

-ὑπολαμβάνοντες: ὑποληφθεῖσιν

-ἐξελάσειαν: ἐξελῶεν

-ἐβόων: βοᾶν

-εἶη: ἔσται

-ἐπράχθη: πεπράχθω

Γ.3. α)

-**περὶ τῶν Ἑρμῶν**: εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς στο ρήμα «μηνύεται».

-**ὑπὸ νεοτέρων**: εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στην μετοχή «γεγεννημένοι».

-**τὰ μυστήρια**: υποκείμενο του ρήματος «ποιεῖται», αττική σύνταξη, πρόληψη

-**τὸν Ἀλκιβιάδην**: αντικείμενο του ρήματος «ἐπητιῶντο».

-**δήμου**: γενική αντικειμενική στο «καταλύσει».

-**αὐτοῦ**: γενική υποκειμενική στο «παρανομία».

Γ.3.β) Πλάγιος υποθετικός λόγος.

Υπόθεση: εἰ ἐξελάσειαν (εἰ + ευκτική)

(εἰ ἐξελάσαιμεν)

Απόδοση: πρῶτοι ἂν εἶναι (δυνητικό ειδικό απαρέμφατο)

(ἂν εἴημεν)

Ο εξαρτημένος υποθετικός λόγος δηλώνει την απλή σκέψη του λέγοντος.

Σχόλιο φροντιστηρίου:

Το διαγώνισμα Των Αρχαίων Ελληνικών κρίνεται συνολικά απαιτητικό και για πολύ καλά προετοιμασμένους μαθητές. Ως προς το διδαγμένο κείμενο, η εξέταση ήταν εκτενής και κάλυπτε μεγάλο κομμάτι του βιβλίου Των Πολιτικών του Αριστοτέλη. Απαιτούσε πολύ καλή γνώση και συνδυαστική ικανότητα. Όσον αφορά το αδίδακτο, το κείμενο που επελέγη ήταν δύσκολο ως προς τη μετάφρασή του. Οι γραμματικές και συντακτικές παρατηρήσεις είχαν κλιμακούμενη δυσκολία και προϋπέθεταν άριστη γνώση της Αρχαίας ελληνικής.

Επιμέλεια :

**Καζή Ζαχαρούλα
Μπίχτα Νικολέτα**